

STRATEJİK KARAR VERME SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: ULUSLARARASI TAŞIMACILIK SEKTÖRÜ İŞLETMELERİNDE BİR ARAŞTIRMA*

Kafkas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
KAÜİBFD
Cilt, 10, Sayı 19, 2019
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Makale Gönderim Tarihi: 03.08.2018

Yayına Kabul Tarihi: 15.01.2019

Gürcan PAPATYA
Doç. Dr.
Süleyman Demirel Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
gurcanpapatya@sdu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-9647-
5662

Mehmet Nedim UYGUR
Öğr. Gör.
Şırnak Üniversitesi
Silopi Meslek Yüksek Okulu
nedimmehmet@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1148-
754X

ÖZ | Stratejik karar verme, rekabette sadece mevcut pozisyonu koruma değil, gelecek pozisyonu yaratma potansiyeli ile birlikte düşünülür. Ancak gelecek pozisyonu yaratmak zorlu bir süreç içerir, ya da stratejik karar verme sürecinin kuramsal ve uygulama olarak ifade edilmesi kolay değildir. Bunun en başat nedeni, süreci etkileyen faktörlerin çokluğu, çeşitliliği ve niteliğidir.

Bu amaçla makalede, stratejik karar verme sürecini etkileyen faktörler üzerine odaklanılmış; literatürde Dean ve Sharfman ile Baum ve Wllay'ın öngördüğü belirleyici 4 faktöre (rasyonellik, kararın önem derecesi, çatışma ve belirsizlik) bağlı, Mersin ili merkezli uluslararası taşımacılık sektörü işletmelerinde araştırılması ve elde edilen bulguların yorumlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Karar Verme, Stratejik Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler, Uluslararası Taşımacılık Sektörü

JEL Kodu: M10, M16, M19

Alanı: İşletme

Türü: Araştırma

DOI:10.9775/kauibfd.2019.014

Atıfta bulunmak için: Papatya, G. & Uygur, M., N. (2019). Stratejik karar verme sürecini etkileyen faktörler: uluslararası taşımacılık sektörü işletmelerinde bir araştırma. *KAÜİBFD*, 10(19), 338-358.

* Bu makale, Mehmet Nedim Uygur (2016) Süleyman Demirel Ün. SBE İşletme Bölümünde ve Doç. Dr. Gürcan Papatya danışmanlığında verilen "İşletmelerde Stratejik Karar Verme Süreci ve Başarısını Etkileyen Temel Faktörler: Mersin ili Merkezli Uluslararası Taşımacılık Sektörü İşletmelerinde Bir Araştırma" adlı Yüksek Lisan tezine bağlı üretilmiş ve düzenlenmiştir.

FACTORS AFFECTING STRATEGIC DECISION MAKING: A RESEARCH IN INTERNATIONAL TRANSPORTATION SECTOR ENTERPRISES

Kafkas University
Economics and Administrative
Sciences Faculty
KAUJEASF
Vol. 10, Issue 19, 2019
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Article Submission Date: 03.08.2018 Accepted Date: 15.01.2019

Gürcan PAPATYA

Associate Professor,
Süleyman Demirel
University
Faculty of Economics and
Administrative Sciences,
gurcanpapatya@sdu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-
9647-5662

Mehmet Nedim

UYGUR
Lecturer
Şırnak University
Silopi Vocational School
nedimmehmet@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0003-
1148-754X

ABSTRACT | Strategic decision

making is considered not only to maintain the current position in competition but also to create the future position. However, creating a future position involves a difficult process; or it is not easy to express the strategic decision-making process as theoretical and practical. The main reason for this is the multiplicity, diversity and quality of the factors affecting the process.

For this purpose, the article focuses on the factors affecting the strategic decision making process; In the literature, Dean and Sharfman and Baum and Willay, depending on the four factors, (rationality, importance of decision, conflict and uncertainty) It is aimed to investigate and interpret the findings obtained from international transport sector enterprises based in Mersin.

Keywords: *Strategic Decision-making, Factors Affecting Strategic Decision-making Process, International Transportation Sector*

Jel codes: *M10, M16, M19*

Scope: *Business Administration*

Type: *Research*

Cite this Paper: Papatya, G. & Uygur, M., N. (2019). Factors affecting strategic decision making: a research in international transportation sector enterprises. *KAUJEASF*, 10(19), 338-358

1. GİRİŞ

Gelişen teknoloji ile birlikte artan değişim, yoğun rekabet ve çoğalan belirsizlik, karar verme konusunda yeni önermeleri zorlamaktadır. Stratejik Karar Verme (SKV) bu önermelerden biri olarak karşımıza çıkar.

SKV, yönetsel süreçte çoğunlukla işlemlere bağlı “klasik karar kuramları” ile açıklanır ve sadece “bir seçim/tercih yapma faaliyeti” değil, seçim yapma noktasına gelinceye kadar süreçte neler olup bittiğini inceleme ve açıklama faaliyetini ifade eder (bkz. Eren, 1997: 27-28; Koçel, 2003: 80). Bu doğrultuda SKV sürecinin birçok faktöre bağlı açıklanma potansiyeli araştırılır. Genel olarak iç/dış kaynaklı ele alınan bu faktörler; çevresel (Dess ve Beard, 1984: 52-73), kararsal nitelik/önem (Fredrickson, 1984: 445-466), belirsizlik (Leblebici ve Salancik, 1981: 578-596), uyumsuzluk/çatışma (Bourgeois, 1985: 548-573), dışsal kontrol (Pfeffer ve Salancik, 1978: 25-45) ağırlıklı kategorilerde ele alınır.

SKV sürecini etkileyen faktörlerin incelendiği bu makale, Dean ve Sharfman (1993) ile Baum ve Wilay (2003)’in ifade ettiği rasyonellik, kararın önem derecesi, çatışma, belirsizlik faktör kategorilerine bağlı, Mersin ili merkezli uluslararası taşımacılık işi ile uğraşan işletmelerde araştırılması amaçlanmaktadır. Böylece SKV süreci etkinlik koşullarının açıklanması ve değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: STRATEJİK KARAR VERME VE SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

2.1. Stratejik Kararlar ve Belirleyici Özellikleri

Stratejik kararlar değişimin ve rekabetin yoğun yaşandığı, risk, karmaşıklık ve belirsizliğin çok olduğu ve rakip faaliyetlerden daha avantajlı durum/konum elde etmek amacıyla yapılan uzak/uzun geleceğe yönelik ve sonuç odaklı kararlardır (bkz. Ülgen ve Mirze, 2010: 35). Diğer bir deyişle riskin, karmaşıklığın ve belirsizliğin çok hissedildiği uzak/uzun geleceğe yönelik verilen kararlar şeklinde açıklanır. Bu durum doğal olarak stratejik kararların yaratıcı, yenilikçi, değişim yönlü, sürdürülebilir ve etkili olmasını gerektirir.

Tablo 1: Stratejik Kararların Özellikleri

Kategori	Tanımlama	Eylemsellik
Yaratıcı ve Yenilikçi Olması	Değişime ayak uydurma ve rekabete karşılık verme konusunda yaratıcı ve yenilikçi bir özellik taşır.	Daha çok mevcut iş sektörlerini alt-üst etme ve rekabette yeni işler yaratma noktasında değerlendirilir.

Kategori	Tanımlama	Eylemsellik
Değişim Yönlü Olması	Sürekli değişen beklenti, ihtiyaç, ürün, süreç, mekân, ortam ve zihniyet karşısında, değişimi ve gelişimi ısrarla gerçekleştirme ya da değişim yönlü olma özelliği taşır.	Daha çok işletmenin geleceği okumasını ve rakiplerden daha farklı olmasını destekler.
Sürdürülebilir Olması	Rekabetin, büyümenin, kalıcılığın ve eko-çevrenin korunup devamlılığını sağlayan bir özellik taşır.	Daha çok işletmenin kaynaklara ve pazarlara erişim kapsamını çerçeveler.
Etkili Olması	Doğru amaçlar saptayıp, bu amaçlara ulaşmaya veya karar vericilerin doğru sonuçlara erişmesine yönelik bir özellik taşır.	Daha çok kaynakları doğru yer ve zamanda kullanma ve olası riskleri en aza indirme olanağını tanımlar.

Yeniden vurgulanması gerekirse, stratejik kararlar, uzun/uzak geleceğe yönelik, üst yönetimin tüm işletme bütününe ilgilendiren kararlardır (bkz. Perarce II ve Robinson, 2015: 4-6); bu kararlarda belirleyici olan karar verme ortamıdır. Karar verme ortamı belirli, riskli ve belirsiz düzeyinde karşımıza çıkar (Karalar, 1999: 37):

- **Belirli ortam;** karar alternatiflerinin ve izlenen stratejilerin yaratacağı özel sonuçların önceden bilindiği ortamdır ve sonucu etkileyecek birçok faktör tanımlı olarak kabul edilir. Yani çevresel değişkenler ve bu değişkenlerin etkileri izlenir, bilinir ya da tahmin edilir. Çevresel her türlü veri dikkatle ve özenle ele alınır. (bkz. Yarman, Ünal, 2015)
- **Risk ortamı;** verilen kararın ortalama standart sapması, değişim katsayısı, beklenen getirisi ya da risk değerlendirilmesi mümkün olan ortamdır. Risk ortamında alternatiflerin hangi ve nasıl bir sonuç (zarar ve/veya yarar) doğuracağı olasılıktan ibarettir. Bu ortamda karar vericinin deneyimi, sezgisi ve kişisel görüşü önemlidir. Kararın isabeti, öngörülen avantajın da göstergesi olarak düşünülebilir.
- **Belirsiz ortam;** olasılıkların bilinmediği durumları niteleyen ortamdır, ancak her kararın belirli sonuçlar doğuracağı reddedilmez ve sonuçlara ilişkin olasılıklar tam anlamıyla bilinmez. Bir kararın etkisi diğerine göre daha iyi olduğu ölçülmez ve diğerlerine göre üstün olan strateji

uygulanmaz. Belirsiz ortamda karar vericiler kalitesiz, yetersiz ve sınırlı veriler ile karar vermek durumunda kalır. Yani belirsiz ortamda karar vericiler, her alternatifin -salt en kötü- getirisine göre karar alırlar. Eğer alternatif seçimi en kötü getiri üzerinden yapılırsa, bu getiri haricinde elde edilecek her sonucun daha olumlu olacağı düşünülür.

2.2. Stratejik Karar Verme ve Sürecini Etkileyen Faktörler

Stratejik yönetim literatüründe SKV ile ilgili benimsenmiş bir tanıma rastlanmamakla birlikte, bazı denemeler söz konusudur:

- Schwenk stratejik kararları, işletmede hayati önem taşıyan “rutin dışı yapılandırılmamış kararlar” olarak tanımlar (Schwenk, 1995: 473-475).
- Mintzberg stratejik kararların en tipik özelliğini “yapısal olmaması” olarak değerlendirir (Mintzberg vd., 1976: 246-248).
- Quinn stratejik kararları “gelecek perspektifi” yaratmaya ilişkin ifade eder (Quinn, 1978: 7-19).
- Johnson vd. stratejik kararları, yüksek düzeyde belirsizlik ve risk barındıran ve kaynaklar üzerinde “uzun vadeli/büyük etki yaratan kararlar” olarak vurgular (Johnson vd., 2005: 10).
- Eisenhardt ve Zbaracki stratejik kararları, üst düzey yöneticiler tarafından alınan ve “örgüt sağlığını ve geleceğini belirleyen kararlar” olarak tanımlar (Eisenhardt ve Zbaracki, 1992: 17-18).
- Benzer şekilde Hickson vd. stratejik kararları, karar vericilerin/yöneticilerin tutum, değer ve beklentilerinin “üst düzeyli yansımaları” olarak düşünür (Hickson, 1986: 20).

Tüm bu ifadelere ve denemeler kapsamında şu cümleler vurgulanabilir: SKV, gelecek rekabetinde eksik varsayımları ve eylemleri hızla olgunlaştırma konusunda vazgeçilmez/yönetimsel bir faaliyettir. Bu eksende SKV süreci, geleceği oluşturma ve şekillendirme konusunda hayati niteliğe sahiptir (Papatya, 2016: 823-847).

Ancak burada bir sınırlamanın altı çizilmelidir: SKV sürecinde sadece kararın kendine ve sonuçlarına odaklanma konunun anlaşılmasını engeller. Bu nedenle Mintzberg vd. SKV sürecini, “bir eyleme yönelik uyarıcının belirlenmesi ile başlayan, belirli bir eylemin taahhüdü ile son bulan dinamik faktörler bütünü” olarak ifade eder (Mintzberg vd., 1976: 246). Diğer bir deyişle SKV sürecinde sadece kararın kendine ve sonuçlarına odaklı olmak doğru olmaz; bunun ötesinde

sonuçta ve süreçte nelerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin veya verilen kararın arka planının değerlendirilmesi daha doğru olur (Papatya, 2016: 154).

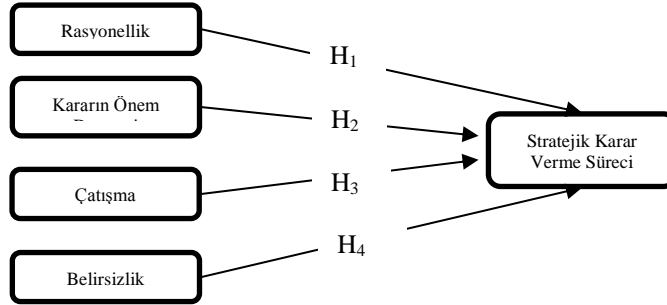
SKV sürecini birçok faktör etkiler. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, karar sürecin nasıl inceleneceğidir. Genellikle SKV sürecinde karar vericileri etkileyen örgütsel iç/dış faktörler (bkz. Zehir ve Özşahin, 2006: 137-157) bulunur: Sözelimi Mintzberg, SKV süreci incelenirken bilinçaltı, kısıtlı kaynaklar, zamanlama vs. birçok faktörün de dikkate alınması gerektiğini vurgular (Mintzberg, 1971: B97-B110). Dean ve Sharfman rasyonellik, belirsizlik, çatışma ve kararın önem derecesi gibi faktörlerin SKV süreci üzerinde etkisi olduğunu açıklar (Dean ve Sharfman, 1993: 587-607). Pfeffer ve Salancik dışsal kontrolün organizasyonlar üzerindeki etkilerini önemser (Pfeffer ve Salancik, 1978: 25-45). Dess ve Beard, çevresel faktörlerin karar alıcılar üzerindeki etkisine değinir (Dess ve Beard: 1984: 52-73). Fredrickson karar kapsamında/öneminde, istikrarlı/istikrarsız ortamların SKV süreci üzerinde yarattığı etkisine dikkat çeker (Fredrickson, 1984: 445-466). Papadakis vd. kararın önem derecesinin, SKV süreci üzerindeki etkisini ele alır (Papadakis vd., 1998: 115-147). Leblebici ve Salancik (1981) çevresel belirsizliğin bilgi edinme ve karar süreci üzerindeki etkisini inceler (Leblebici ve Salancik, 1981: 578-596). Bourgeois, üst düzey yönetici ekibi arasındaki uyumsuzluğun/çatışmanın, SKV süreci üzerinde etkisini araştırır (Bourgeois, 1985: 548-573).

3. ARAŞTIRMANIN TANITIMI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırma Modeli ve Hipotezlerin Açıklanması

Araştırma modeli,¹ rasyonellik, kararın önem derecesi, çatışma ve belirsizlik faktörlerinin SKV sürecinde etkisini ölçmeye yönelik Şekil 1’de özetlenmiştir:

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

¹ Çalışma boyunca, Dean ve Sharfman (1993) ve Baum ve Wally (2003) araştırmaları temel olarak benimsenmiş ve bu çerçevelerde çalışma geliştirilmiştir.

Daft stratejik karar vericilerini rasyonel olarak tanımlar ve rasyonel davranacağını belirtir (Daft, 2010: 217). Hartmann ve Patrickson (1998) yaptığı çalışmada, işletme yöneticilerinin en yüksek fayda düzeyini sağlayabilmek için, SKV sürecinde rasyonel olması gerektiğini ifade eder (Hartmann, ve Patrickson, 1998: 622). Yani, yöneticiler SKV sürecinde ne kadar rasyonel davranırsa (karara yönelik bilgiyi toplanma ve analiz etme derecesi) o kadar başarılı olacağı vurgulanır. Buna göre araştırmada H_1 şu şekilde ifade edilebilir:

- H_1 : Rasyonelliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

SKV verme sürecinde kararın önem derecesi arttıkça, verilecek kararlara yönelik daha kapsamlı verilerin/bilgilerin toplanması ve daha keskin analizler yapılması ihtiyacı oluşur (Carter, 1971: 422-425). Beach ve Mitchell, verilecek kararın önem derecesinin yöneticiler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtir (Beach ve Mitchell, 1978: 445-447). Dean ve Sharfman (1993) işletme yöneticilerin önem derecesi yüksek kararlar alırken, daha dikkatli ve sistematik davranacağını belirtir. Üstelik kararın önem derecesi arttıkça, verilecek karar sonuçlarının etkileri de artar; ancak etki işletmenin hem yüksek kazanç sağlama, hem de yıkıcı zarar verme ihtimalini de yaratır. Bu bağlamda işletme yöneticileri önem derecesi yüksek kararlarda daha kapsamlı veri/bilgi toplayıp, daha detaylı analizler yapması gerekir (Dean ve Sharfman, 1993: 597-600). Buna göre araştırmada H_2 şu şekilde ifade edilebilir:

- H_2 : Karar önem derecesinin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

SKV sürecinde çatışma paydaş düşüncelerinin farklılaşmasına bağlı gelişir. (Tangpong vd., 2010: 348; Simmons ve Lovegrove, 2005: 501; Özalp, 1989: 83). Freeman paydaşları, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesini etkileyen ve etkilenen kişiler ya da gruplar olarak tanımlar (Freeman 1984: 25). Bu durum Daft için paydaşların sürece dahil edilmesi olarak da nitelenir (Daft, 2010: 175, 289; ayrıca bkz. Mitchell vd., 1997: 870). Bunun dışında daha çok çatışma nedeni söz konusudur: Bireysel amaç farklılıklar (Can, 1999: 328), kıt kaynaklar için yarışma veya bağımlılık (Pondy, 1967: 300; Walton ve Dutton, 1969: 77), yetki belirsizliği (Huczynski ve Buchanan, 2013: 725-730), bölümler/gruplar arası bağımlılık (Tokat, 1999: 26). Ancak literatürde, çatışmanın yeni görüş/fikir ortaya koyma ile sorun çözümü için yaratıcılığın artacağını ileri süren çalışmalar ve çatışma ortamının yenilik olasılığını arttırarak performansı arttırdığını ortaya koyduğuna ilişkin çalışmaların da olduğu görülür. (Tokat, 1999: 26). Buna göre araştırmada H_3 şu şekilde ifade edilebilir:

- H_3 : Çatışmanın SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Karar verme uzun/uzak geleceğe yönelik bir nitelik taşır, ancak gelecek belirsizliklerle doludur. Belirsizlik, bir görevi gerçekleştirmek için gerekli bilgiler ile mevcut bilgiler arasında olan farktır (Dean ve Sharfman, 1993: 592). Thompson belirsizliği rasyonellik için bir tehdit olarak niteler (Thompson, 1967: 162). Papatya (2003) belirsizliği, yeni teknolojinin ekonomik değişim ve politik eğilimlerinde, sosyal değerlerde ve tüketici taleplerinde yarattığı değişimlerden kaynaklandığını vurgular (Papatya, 2003: 50). Cohen vd. belirsizlik ortamında karar vericilerin problemleri tam olarak anlamayacağını ve buna bağlı olarak çözüme yönelik doğru kararlar almakta zorlanacağını belirtir (Cohen vd., 1972: 16). Daft ve Lengel ve Dean ve Sharfman, yüksek belirsizliğin SKV sürecinde rasyonellikten ziyade, sezgisel süreçlere yol açacağını iddia eder (Daft ve Lengel, 1986: 554-571; Dean ve Sharfman, 1993: 587-600). Bir diğer görüşe göre ise, belirsizlik durumunda karar vericiler daha fazla veri/bilgi toplayıp daha fazla analiz yaparak, karar verme sürecinin rasyonelliğini arttıracakları ileri sürer (Dean ve Sharfman 1993: 592-593). Literatür izlendiğinde belirsizliğin işletme yöneticilerinin SKV süreci üzerinde (olumlu/olumsuz) etkiye sahip olduğuna ilişkin, birçok çalışma mevcuttur (Leblebici ve Salancik, 1981: 578-596; Dean ve Sharfman 1993: 592-593). Buna göre araştırmada H_4 şu şekilde ifade edilebilir:

- H_4 : Belirsizliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

3.2. Uluslararası Taşımacılık Sektörü İşletmelerinde Bir Araştırma

3.2.1. Uluslararası Taşımacılık Sektörüne Kısa Bakış

Dünyada uluslararası taşımacılık sektörü, kitlesel üretimin artması, teknolojik gelişmelerin hızlanması ve rekabetin yoğunlaşması bağlamında önemi artan bir faaliyet olarak göze çarpar. Uluslararası taşımacılık, sadece yüklerin ülkelerarası taşıma işi olmayıp, taşıma öncesi ve sonrası hizmetleri de kapsayan, tedarikçiden son tüketiciye kadar olan süreçte işlemlerin yapılmasına ilişkin lojistiğin genişletilmiş bir işlevi nitelenir (Papatya, 2016: 295).

Türkiye’de uluslararası taşımacılık, ülke olanakları ve doğan fırsatlara bağlı bir gelişim gösteren merkezler bulunur. Mersin ili yük hacmi en fazla olan liman ve lojistik kümelenmelerinin (serbest bölgeler, organize sanayi bölgeleri, aktarma-depolama-dağıtım merkezleri vb.) bulunduğu taşımacılık sektörünün merkezi kentlerinden biridir. Kentin coğrafi konumu, kapasitesi, geniş hinterlandı yanında yurtiçi ve yurtdışı çok-yönlü bağlantı kolaylığı, sadece Türkiye’nin değil Ortadoğu ve Doğu Akdeniz’in önemli taşımacılık merkezi olma özelliğine sahiptir. Limanı, serbest bölgesi, demiryolu ulaşımı, güçlü tır filosu, 69 km mesafedeki Adana Şakirpaşa Havalimanı, geçmişten gelen taşımacılık kültürü ve bu yönde gelişmiş insan kaynakları yapısıyla taşımacılık faaliyetleri için bütün

olanaklara sahiptir (Ener, 2010: 26-27).

Mersin ili taşımacılık faaliyetleri “Mersin Deniz Ticaret Odası, Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama ve Araştırma Merkezi” tarafından incelenmiş ve şu şekilde ortaya koyulmuştur (Aytemiz vd., 2015: 42).

Tablo 2: Mersin Taşımacılık Sektörü Faaliyetleri

Taşımacılık Türü	Açıklama
Denizyolu Faaliyetleri	1960 yılında hizmete giren Mersin limanı, Türkiye’de en fazla işlem yapılan limanlar arasında altıncı sıradadır. Liman şehrin ve Akdeniz bölgesinin en önemli limanı konumundadır. Liman, sahip olduğu geniş ardalanı (hinterland), mevcut yurtiçi ve yurtdışı demiryolu bağlantısı ve uluslararası karayoluna kolay erişimi ile İç Anadolu, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin ithalat-ihracat kapısı işlevini yerine getirmektedir. Aynı zamanda liman, Ortadoğu ve Asya’ya yapılan ticaret için önemli bir transit limanı konumundadır. Bu açıdan Mersin limanı, Doğu Akdeniz’in en önemli uluslararası limanları arasındadır. Türkiye’nin işlem hacmi olarak İstanbul’dan sonra en büyük ikinci limanı durumunda olan Mersin limanı, toplam rıhtım uzunluğu, liman alanı, maksimum derinlik, işçi sayısı, gemi kabul kapasitesi, konteyner stoklama kapasitesi açısından Türkiye’nin en büyük limanıdır. Limanın 2014 yılı itibarıyla konteyner terminal kapasitesi 1,8 milyon TEU, dökme katı yük kapasitesi 8 milyon ton, dökme sıvı yük kapasitesi 750 bin ton ve genel kargo kapasitesi 1 milyon ton (yıl) olarak verilmektedir. Bu özellikleriyle Mersin Limanı Konteyner limanı olarak Türkiye’nin ikinci dünyada ise 95. sırada olduğunu görmekteyiz. Pan Avrupa ulaştırma bölgeleri içerisinde yer alması, çoklu (inter-modal) ulaştırma türlerinin etkin olarak uygulanmasına müsait olması Mersin limanına önemli üstünlükler sağlamaktadır. Avrupa komisyonu tarafından desteklenen yakın yol deniz taşımacılığı ulaştırma noktalarından biri olması, Mersin’in bir liman şehri olarak uzun yıllara dayanan bir ticaret ve taşımacılık kültürü ve bilgi birikimine sahip olması, Mersin limanının diğer avantajları arasında sayılabilir.
Karayolu Faaliyetleri	Mersin’den karayolu taşımacılığı ile Orta Doğu ülkelerine ulaşım etkin bir şekilde sağlanabilmektedir. Türkiye içinde önemli yere sahip güçlü bir tır filosuna sahiptir. Türkiye genelinde C2 yetki belgesine sahip olan işletmelerin %25’i Mersin’de bulunmaktadır. Türkiye’deki bütün yerleşim birimlerine karayolu bağlantısının bulunması, serbest bölgenin varlığı ve liman faaliyetlerinin yoğunluğunun da etkisiyle Mersin, karayolu taşımacılığının en yoğun olduğu iller arasında yer almaktadır. Bu yönüyle çoklu taşıma yöntemlerinin hem yurt-içi hem de transit taşımalarda kullanılması olanaklıdır ve kullanılması durumunda önemli avantajlar sağlar.
Demiryolu	Demiryollarının Mersin limanı içine kadar girmesi kombine taşımacılık için

Taşımacılık Türü	Açıklama
Faaliyetleri	önemli bir avantajdır. Deniz yolu ile gelen transit yükler, demir yolu ile Ortadoğu ülkeleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine taşınmaktadır. Mersin ülkenin demiryolu ağına 43,4 kilometrelik hat uzunluğuyla Yenice'de bağlanmaktadır. Doğu yönüne ayrılan demiryolu, Adana üzerinden Güneydoğu Anadolu ve Suriye'ye uzanmaktadır. Batı yönünde ise Mersin limanı içinde son bulmaktadır. Demiryolu yük taşımacılığında ağırlıklı olarak hububat, bakliyat, suni gübre, demir, PVC, mermer ve maden cevheri taşımacılığı yapılmaktadır. Mersin'deki demiryolu taşımacılığı ihtiyacı karşılayacak nitelikte olup altyapı, sinyalizasyon ve ray yenilenmesi gerekmektedir. Bunun dışında Karaman, Konya, Kayseri, Niğde, Adana, Gaziantep gibi üretimini Mersin limanı üzerinden gönderen şehirler Mersin'e demiryolu bağlantısının olmaması nedeniyle sıkıntılar yaşamaktadır.
Havayolu Faaliyetleri	Mersin'e hava yolu ulaşımı il merkezine 69 km uzaklıktaki Adana Şakir Paşa Havaalanı'ndan yapılmaktadır. Adana Havalimanı 1937 yılında hizmete girmiştir. Adana havaalanının yük taşımacılığı 2014 yılında Türkiye geneli havayoluyla yük taşımacılığının sadece % 1,6'sına denk düşmektedir.

Kaynak: Aytemiz vd, 2015 s. 42'den değerlendirilmiştir.

3.2.2. Araştırma Düzeni ve Bulguları Değerlendirme

Makalenin bu bölümünde Mersin ili uluslararası taşımacılık sektörü işletmelerinde, önceden ifade edilen hipotezlerin araştırılması ve bulguların değerlendirilmesi yapılacaktır:

Amaç ve Kapsam: Literatürde SKV kapsamlı bilimsel çalışmaların sayısı gittikçe artmaktadır (*bkz.* Amason, 1996: 124-144); ve çalışmaların çoğunluğu SKV sürecini ve bu süreci etkileyen faktörler üzerindedir. Bu süreci etkileyen ölçümlerin veya kabul gören ölçeklerin seçimini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle tanımlanan kavramsal ve kuramsal çerçeveye bağlı, süreci etkileyen faktörlerin açıklanması ve anlaşılması amaçlanmaktadır. Kapsam olarak Mersin ili uluslararası taşımacılık sektörü işletmelerin SKV sürecini etkileyen faktörler ve bu faktörlerin etkilerinin araştırılması hedeflenmektedir.

Yöntem: Araştırma evreni Mersin ili Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı Taşımacılık sektöründe faaliyet gösteren 615 işletmedir ve her işletmeye ulaşılmaya çalışılmış; işletmelerin iletişim adresleri ve telefon numaraları aracılığı ile iletişime geçilmiş, ancak görüşmeye ve araştırmaya katılmayı kabul eden 82 işletme yöneticisinden geri dönüş alınmıştır. Geri dönüş alınan 82 işletme yöneticisi ile yüzyüze yapılan anket ile veri toplanmış; anketlerin değerlendirilmesi aşamasında eksik ya da hatalı olduğu tespit edilen 21 anket

değerlendirme dışı bırakılmış, sonuçta 61 anket değerlendirmeye alınmıştır. Bu araştırma için % 90 temsil seviyesinde güvenilir bir nicelik olarak görülmüştür.

Ölçümler ve Ölçek: Veriler anket tekniği ile toplanmış; kuramsal modelde yer alan ifadeler, çoklu ölçekler kullanarak ölçülmüştür. Araştırmada kullanılan ölçekler 1'den 7'e kadar eş-aralıkla (interval) derecelendirme yapılarak 7'li likert ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Verilerin analizi SPSS 16.0 ve SMARTPLS paket programı yardımıyla yapılmıştır.

Oluşturulan araştırma modelinde hipotezlerin ölçümü için, Dean ve Sharfman ile Baum ve Wllay çalışmaları kullanılmış (Dean ve Sharfman, 1993: 587-607; Baum ve Wally, 2003: 1107-1129); geçerliliği ve güvenilirliği sınanmıştır. Ölçek güvenilirliği test edilmiş, cronbach's alpha katsayısı 0,743 (frekans 18) olarak hesaplanmıştır. Literatürde bu değerlerin 0,7'den büyük olması halinde ölçeklerin güvenilir sayılmasında yeterli olduğu belirtilmiştir (Kalaycı, 2005: 405). Bu değerler ışığında araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğu görülmektedir.

Yapılan KMO ve Bartlett's testi sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3: KMO ve Bartlett's testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü.	0.726
Bartlett Küresellik Değeri	615.378
df.	153
Sig.	.000

KMO testi, kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını, dağılımın faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmektedir. Kaiser bulunan değer 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.50'nin altında ise kabul edilemez (0.90'larda mükemmel, 0.80'lerde çok iyi, 0.70'lerde iyi, 0.60'larda vasat, 0.50'lerde kötü) olduğunu belirtmektedir (Otrar ve Argın, 2015: 395). Araştırmanın devamında faktör analizi yapabilmek için elde edilen verilerin gerekli şartları oluşturup oluşturmadığını test edebilmeye yönelik KMO ve Bartlett's testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda tablo 3'de de görüldüğü gibi Bartlett'in küresellik değeri anlamlı (Sig. değeri < 0.05) ve KMO değeri, tavsiye edilen değer (0,60≥) üzerinde 0,726 olarak bulunmuştur. Bu durum göstermektedir ki elde edilen veriler, ölçeğe faktör analizi yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Bulgular ve Yorumlar: Araştırma faktör analizi sonuçları tablo 4'de

gösterildiği gibidir.

Tablo 4: Faktör Analizi

Faktör	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Alfa Katsayısı
Rasyonellik		13.201	0.875
Şirketiniz verilecek kararlar için ne ölçüde kapsamlı bilgi toplar?	0.816		
Şirketiniz karar vermeden önce topladığı bilgileri nasıl analiz eder?	0.837		
Şirketiniz için karar verme sürecinde sayısal/çözümleyici teknikler ne ölçüde önemlidir?	0.853		
Şirketiniz karar verme sürecini nasıl tanımlarsınız?	0.844		
Kararın Önem Derecesi		11.380	0,824
Verilen/verilecek kararlar şirketiniz için ne ölçüde önemlidir?	0.816		
Verilen kararların şirketiniz üzerindeki olası etkileri hakkındaki düşünceniz nedir?	0.850		
Şirketinizin verdiği kararları ertelemesi ne ölçüde sonuçlar doğurur?	0.862		
Çatışma		11.996	0.869
Şirket içinde bir departmanda verilen kararın sonuçları diğer departmanlar üzerinde ne ölçüde etkilidir?	0.861		
Karar vericilerin çıkarları, ne ölçüde şirket içi çatışmalara neden olur?	0.880		
Şirketinizin yöneticileri verilen fırsatları, şirket lehine ne ölçüde avantaja çevirebilir?	0.871		
Belirsizlik		9.360	0.831
Karşılaştığınız sorunlar ne ölçüde geçmişteki diğer sorunlarla benzerlik gösterir?	0.885		
Daha önce verilen kararlar, eyleme geçtiğinde sonuçlarının ne ölçüde tahmin edebilir?	0.909		
Şirketiniz bir karar verdiğinde, bu kararın doğru seçim olduğuna ne ölçüde güvenebilirsiniz?	.782		
Stratejik Karar Verme		29.527	0,887

Müşteri tatmin düzeyi göz önünde bulundurduğunuzda şirketinizin verdiği kararların ne ölçüde başarılı olduğunu düşünüyorsunuz?	0.800		
Satışlarındaki artış/azalışı göz önünde bulundurduğunuzda şirketinizin verdiği kararların ne ölçüde başarılı olduğunu düşünüyorsunuz?	0.880		
Uzun dönemli karlılık düzeyini göz önünde bulundurduğunuzda şirketinizin verdiği kararların ne ölçüde başarılı olduğunu düşünüyorsunuz?	0.832		
Çalışanların tatmin düzeyi ve firma amaçlarına bağlılıklarını göz önünde bulundurduğunuzda şirketinizin verdiği kararların ne ölçüde başarılı olduğunu düşünüyorsunuz?	0.709		
Mevcut finansal gücünü (finansal kaynakları artırma yeteneği) göz önünde bulundurduğunuzda şirketinizin verdiği kararların ne ölçüde başarılı olduğunu düşünüyorsunuz?	0.796		
Toplam Açıklanan Varyans	75.465		

Tablo 4’de faktör ağırlıkları, toplam varyans ve alfa katsayıları verilmiştir. Rasyonellik olarak adlandırılan birinci değişken, toplam varyansın %13.201’ini açıklamaktadır. Değişken, dört soru ile ölçülmüş ve bu soruların kendi aralarındaki tutarlığı 0.831 olarak hesaplanmıştır. Kararın önem derecesi olarak adlandırılan ikinci değişken, toplam varyansın %11.380’ini açıklamaktadır. Değişken, üç soru ile ölçülmüş ve bu soruların kendi aralarındaki tutarlığı 0,824 olarak hesaplanmıştır. Çatışma olarak adlandırılan üçüncü değişken, toplam varyansın %11.996’sını açıklamaktadır. Değişken, üç soru ile ölçülmüş ve bu soruların kendi aralarındaki tutarlığı 0.869 hesaplanmıştır. Belirsizlik olarak adlandırılan dördüncü değişken, toplam varyansın %9.360’ını açıklamaktadır. Değişken, üç soru ile ölçülmüş ve bu soruların kendi aralarındaki tutarlığı 0.831 olarak hesaplanmıştır. Stratejik karar verme olarak adlandırılan beşinci değişken, toplam varyansın %29.527 açıklamaktadır. Değişken beş soru ile ölçülmüş ve bu soruların kendi aralarındaki tutarlığı 0,887 olarak hesaplanmıştır. Değişkenlerin yüklendikleri faktörlerin tamamı tarafından açıklanan toplam varyans %75.465 olarak hesaplanmıştır.

Boyutlar arası korelasyon analizi tablo 5’de verildiği gibidir.

Tablo 5: Boyutlar Arası Korelasyon Analizi

	SKV Süreç Etkisi	Rasyonalite	Kararın Önemi	Çatışma
Rasyonalite	0.333			
Kararın Önemi	0.335	0.229		
Çatışma	-0.312	-0.207	-0.116	
Belirsizlik	0.128	0.030	-0.082	0.112

Korelasyon değerleri (-1) ile (+1) arasındadır. Çeşitli kaynaklarda farklı şekilde yorumlanabilmeleri ile birlikte genel olarak; 0 ile ± 0.30 arasında korelasyon değeri düşüktür. ± 0.31 ile ± 0.69 arasında ise korelasyon düzeyi orta seviyededir. ± 0.70 ile ± 1 arasında ise korelasyon düzeyi yüksek olarak kabul edilmektedir. Görüldüğü gibi bu değer sıfıra ne kadar yaklaşırsa korelasyon (ilişki) o kadar azalmakta, sıfırdan ne kadar uzaklaşırsa aralarındaki ilişki o kadar artmaktadır (Orhunbilge, 2002: 241).

Tablo 5’de izlendiği gibi, SKV süreç etkisi ile rasyonalite ve kararın önem derecesi arasından pozitif yönde orta düzey bir ilişki vardır. SKV süreç etkisi ile çatışma arasında orta düzey bir ilişki bulunmaktadır. Ancak bu ilişki negatif yönlüdür. SKV süreç etkisi ile belirsizlik arasında pozitif yönde, düşük seviyede bir ilişki bulunmaktadır. Kârın önem derecesi ile rasyonalite arasında düşük seviyede pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Çatışma ile rasyonalite ve kararın önem derecesi arasında düşük seviyede negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Belirsizlik ile rasyonalite ve çatışma arasında düşük seviyede pozitif yönlü, kararın önem derecesi ile düşük seviyede negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Model özetine bakıldığında, bağımsız değişkenlerin (belirsizlik, rasyonalite, çatışma, kararın önemi) bağımlı değişkeni (stratejik karar verme süreç etkisi) açıklama oranı %24 (0.240) olarak elde edilmiştir. Bu oran Dean ve Sharfman’ın yaptığı çalışmada %25 olarak elde edilmiştir (Dean ve Sharfman 1993: 597).

Tablo 6: Rasyonellik, Çatışma, Kararın Önem Derecesi ve Belirsizliğin SKV Süreci Üzerindeki Etkilerini Gösteren Regresyon Analizi

Değişkenler	Parametre Değerleri	Parametrelerin Standart Sapmaları	Standartlaştırılmış Parametre Değerleri	t	Sig.
SKV Süreç Etkisi	3.724	.957		3.891	.000
Rasyonellik	.209	.112	.226	1.855	.069
Kararın Önem Derecesi	.261	.127	.249	2.062	.044
Çatışma	-.210	.109	-.230	-1.919	.060
Belirsizlik	.061	.096	.075	.634	.528

Tablo 6’da görüldüğü gibi sabit terim olarak kullanılan SKV süreç etkisi değişken değeri 3.724 ve sig. değeri 0.000 olarak elde edilmiştir. sig. değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan sabit terimin değışken değeri anlamlı olarak kabul edilmektedir.

H₁: Rasyonelliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₁ Hipotezinden de anlaşılacağı gibi uygulanan faktör analizi sonucunda birinci faktör rasyonellik faktörünün, SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Tablo 6’da görüldüğü gibi rasyonellik faktörünün parametre değeri 0.209 ve karşılık gelen sig. değeri 0.069 olarak elde edilmiştir. Elde edilen sig. değerinin 0.05’ten büyük olması ($0.069 > 0.05$) faktörün parametre değeri anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlara göre, rasyonelliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur ve hipotez (H₁) red edilir.

Literatür incelendiğinde rasyonel süreçlerin, daha çok “politik modeller” ve “Garbage-Can modellere” bağlı ifade edildiği görülür. Rasyonellik, hesaplanabilir ya da araçsal olma anlamına gelmektedir (Dean ve Sharfman, 1993: 587). Bu çalışmada rasyonelliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunamaması, araştırma kısıtlılıklarından kaynaklanabileceği gibi sektörün yapısından ya da araştırma yapılan işletme yöneticilerinin rasyonelliğini kısıtlayıcı faktörlerden kaynaklandığı olacağı düşünülebilir.

H₂: Kararın önem derecesinin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₂ Hipotezinde, faktör analizi sonucunda ikinci faktör kararın önem

derecesinin, SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Tablo 6'da görüldüğü gibi kararın önem derecesi faktörünün elde edilen değişken değeri 0.261 ve buna karşılık gelen sig. değeri de 0.044'tür. Kararın önem derecesinin değişken değerine karşılık gelen sig değerinin 0.044 olması ve bu değer 0.05'ten küçük olması ($0.044 < 0.05$), kararın önem derecesi faktörünün SKV süreci üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Elde edilen sonuçlara göre kararın önem derecesinin SKV süreci üzerinde etkisine yönelik hipotez (H_2) kabul edilir. Yani işletmeler için bütün düşünceler aynı ölçüde önemli değildir. Yöneticiler işletmelerinin geleceği için önemli kararlar verirken özellikle dikkatli olmak durumundadır. Literatürde tarandığında, kararın önem derecesinin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülür. Sözelimi Papadakis vd. ve Hickson vd. yaptığı çalışma bulgularında, kararın önem derecesinin SKV süreci üzerinde pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğunu görmüşlerdir. Bu bulgular çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir (Papadakis vd., 1998; Hickson vd., 1986). Ancak literatürde Dean ve Sharfman yaptıkları çalışmada kararın önem derecesinin SKV süreci üzerindeki etkisine yönelik anlamlı bir sonuç elde edemediği de izlenir (bkz. Dean ve Sharfman, 1993: 597-598).

H₃: Çatışmanın SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_3 Hipotezinde, faktör analizi sonucunda üçüncü faktör çatışma faktörünün, SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Tablo 6'da izlendiği gibi çatışma faktörünün elde edilen değişken değeri -0.210 ve buna karşılık gelen sig. değeri de 0.060'tır. Çatışma faktörünün değişken değerine karşılık gelen sig değerinin 0.060 olması ve bu değer 0.05'ten büyük olması ($0.060 > 0.05$), çatışma faktörünün SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Elde edilen sonuçlara göre, çatışma faktörünün SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu hipotezi (H_3) red edilmiştir.

Bu sonuç araştırma kısıtlılıklarından ve sektörel yapıdan kaynaklanmış olabileceği gibi, araştırmaya konu olan işletmelerde açık çatışmanın görülmemesinden kaynaklanmış da olabilir. Literatür tarandığında bu bulguya paralel, çatışma faktörünün SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşan araştırmalar bulunur. Ancak bu faktörün SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Sözelimi Dean ve Sharfman yaptığı çalışmada, çatışmanın, SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Dean ve

Sharfman, 1993: 597-598). Ancak Bourgeois, yaptığı çalışmada üst düzey yönetici ekibi arasında yaşanan çatışmanın, SKV süreci üzerinde pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğunu bulgulamıştır (Bourgeois, 1985: 548-573).

H₄: Belirsizliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

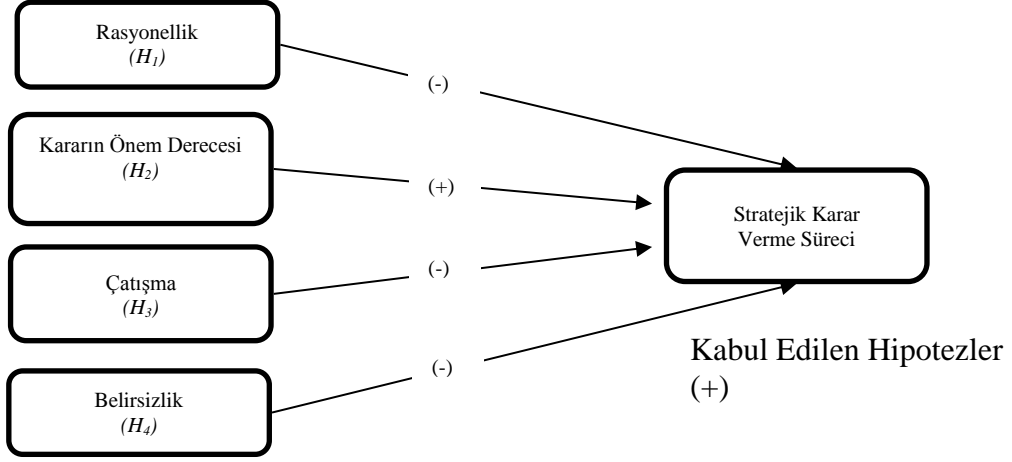
H₄ Hipotezinde, faktör analizi sonucunda dördüncü faktör belirsizlik faktörünün, SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Tablo 6'da görüldüğü gibi belirsizlik faktörünün elde edilen değişken değeri 0.061 ve buna karşılık gelen sig. değeri de 0.528'dir. Belirsizlik faktörünün değişken değerine karşılık gelen sig değerinin 0.528 olması ve bu değer 0.05'ten büyük olması (0.528>0.05), belirsizlik faktörünün SKV süreç etkisi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını gösterir ve hipotez (H₄) red edilir.

Literatür tarandığında belirsizliğin, SKV süreci üzerindeki etkisini inceleyen birçok çalışma bulunur. Sözgelimi Rajagopalan vd. yaptığı çalışmada belirsizliğin SKV süreci üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır (Rajagopalan vd., 1993: 349-384). Dean ve Sharfman belirsizliğin SKV süreci üzerinde negatif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır (Dean ve Sharfman, 1993: 587-607). Wally ve Baum çevresel yapının (belirlilik/belirsizlik), SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymuştur (Baum ve Wally, 2003: 1107-1129).

Belirsizliğin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucu, sektörel yapıdan kaynaklanabileceği gibi, araştırmanın uygulandığı işletme yöneticilerinin belirsizlik algı farklılığından kaynaklanabilir. Belirsizliğin eksik algılanması ile alınan kararların maliyeti yüksek olabilir. Bu nedenle işletme yöneticileri SKV sürecinde, belirsizlik tam algılanması ve kaynaklarını iyi gözlemesi gerekir.

Kabul ve red edilen hipotezler şekil 2'te özetlenmiştir.

Şekil 2: Kabul ve Red Edilen Hipotez Özeti

Şekil 2’de izlendiği gibi rasyonelliğin (H₁), çatışmanın (H₃) ve belirsizliğin (H₄) SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüş ve faktörlere yönelik hipotezler red edilmiştir. Kararın önem derecesinin (H₂) ise SKV süreci üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüş ve hipotez kabul edilmiştir.

Araştırmanın yapıldığı işletmelerde rasyonellik, belirsizlik ve çatışma faktörlerinin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisinin görülmemesi; rasyonelliği kısıtlayıcı faktörlerin göz ardı edilmesinden, belirsizliğin tam olarak algılanmamasından, çatışmanın görülmemesinden kaynaklanabilir. Kararın önem derecesinin SKV süreci üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisinin bulunması, işletme yöneticilerinin kararın önem derecesi arttıkça daha dikkatli ve etkin davrandığını göstermektedir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Makalede rasyonellik, kararın önem derecesi, çatışma ve belirsizlik faktörlerinin SKV süreci üzerindeki etkileri, Mersin ili merkezli uluslararası taşımacılık sektöründe faaliyet gösteren işletmeler üzerinde bir araştırılmıştır. Araştırmada oluşturulan hipotezlere bağlı elde edilen bulgular ve bağlı yapılan yorumlarda, rasyonellik, çatışma ve belirsizlik faktörlerinin SKV süreci üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı, ancak kararın önem derecesi faktörünün pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Fakat elde edilen sonuçların,

araştırmanın belirli bir bölgede sınırlı sayıda işletmeyi kapsamı nedeni ile bilgilerin genellenebilir özelliği bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, Mersin Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı uluslararası taşımacılık sektöründe faaliyet gösteren 61 işletme üzerinde yapılan araştırmada çıkan sonuçlar, Mersin ili uluslararası taşımacılık faaliyeti yapan işletmelere özgüdür. Araştırma sonuçlarının genellenebilir olması için aynı sektörde, farklı bölgelerde faaliyet gösteren işletmeler üzerinde benzer araştırmaların yapılması ve bulguların tekrarlanabilirliği gerekir. Ancak bu bulgular için şu düşünülebilir: Yapılan bu araştırma, il tabanında sektör işletmelerinin karşılaştırılması konusunda önemli bilgi seti özelliği taşıyabilir ve yararlı düşünülebilir.

5. KAYNAKLAR

- Aytemiz, S., Korkmaz, T. & Tuncer, İ. (2015), Transit Ticaret, Taşımacılık ve Lojistik Hizmetlerin Mersin, Adana-Mersin Bölgesi ve Türkiye Üzerindeki Ekonomik Etkileri, Mersin Deniz Odası Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama ve Araştırma Merkezi Projesi (Aralık).
- Robert Baum, J., & Wally, S. (2003). Strategic decision speed and firm performance. *Strategic management journal*, 24(11), 1107-1129.
- Beach, L. R., & Mitchell, T. R. (1978). A contingency model for the selection of decision strategies. *Academy of management review*, 3(3), 439-449.
- Bourgeois, L. J. (1985). Strategic Goals, Perceived Uncertainty, and Economic Performance in Volatile Environments. *The Academy of Management Journal*, Vol. 28, No. 3 (September): 548-573.
- Can, H. (1999). Organizasyon ve Yönetim, *Ankara: 5. Baskı, Siyasal Kitabevi*.
- Carter, E. E. (1971). The behavioral theory of the firm and top-level corporate decisions. *Administrative Science Quarterly*, 16(4). (December): 413-439.
- Cohen, M. D., March, J. G., & Olsen, J. P. (1972). A garbage can model of organizational choice. *Administrative science quarterly*, 17(1), 1-25.
- Daft, R., L. (2010). Management: Ninth Edition. USA: *South Western Publishing*.
- Daft, R., L. & Lengel R., H. (1986). Organizational Information Requirements, Media Richness and Structural Design. *Management Science*, Vol. 32, No. 5: 554-571.
- Dean Jr, J. W., & Sharfman, M. P. (1993). Procedural rationality in the strategic decision-making process. *Journal of management Studies*. 30(4), 587-610.
- Dess, G. G., & Beard, D. W. (1984). Dimensions of organizational task environments. *Administrative science quarterly*, 52-73.
- Eisenhardt, K. M., & Zbaracki, M. J. (1992). Strategic decision making. *Strategic management journal*, 13(S2), 17-37.
- Eren, E. (1997). İşletmelerde Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası. *İstanbul: Der Ya*.
- Fredrickson, J., W. (1984). The Comprehensiveness of Strategic Decision Processes:

- Extension, Observations, Future Directions. *Academy of Management Journal*, Vol. 27, No. 3: 445-466.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman Pub.
- Hartmann, C. L. & Patrickson, M. (1998). Individual Decision Making: Implications for Decision Training in TQM. *International Journal of Quality & Reliability Management*, Vol. 15, No. 6: 619-633.
- Hickson, D., J., Butler, R., J., Cray, D., Mallory, G. R. & Wilson, D., C. (1986). *Top Decisions: Strategic Decision-Making in Organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Huczynski, A., A. & Buchanan, D., A. (2013). *Organizational Behaviour* (Eighth Edition). London: Pearson Publication.
- Johnson, G., Scholes, K. & Whittington, R. (2005). *Exploring Corporate Strategy: Text and Cases*. Harlow: (7th Edition), Prentice Hall.
- Kalaycı, Ş. Ed. (2005). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Ya., Dağıtım, Ankara*,
- Lelebici, H., Salancik, G., R. (1981). Effects of Environmental Uncertainty on Information and Decision Processes in Banks. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 26, No. 4 (December): 578-596.
- Mintzberg, H. (1971). Managerial Work: Analysis From Observation. *Management Science*, Vol. 18, No. 2, Application Series. (October): B97-B110.
- Mintzberg, H., Raisinghani, D. & Theoret, A. (1976). The Structure of Unstructured Decision Processes. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 21, No. 2: 246-275.
- Mitchell, R., K., Agle, B. R. & Wood, D. J. (1997). Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts. *The Academy of Management Review*, Vol. 22, No. 4 (October): 853-886.
- Orhunbilge, N. (2002). *Uygulamalı Regresyon ve Korelasyon Analizi. İstanbul: 2. Baskı, İÜ Basım Ya.*
- Otrar, M. & Argın, F. S. (2015). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 1 (Şubat): 391-403.
- Özalp, İ. (1989). Örgütlerde Çatışma. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 8, Sayı. 1 (Haziran): 81-14.
- Papadakis, V., M., Lioukas, S. & Chambers, D. (1998). Strategic Decision-Making Processes: The Role of Management and Context. *Strategic Management Journal*, Vol, 19: 115-147.
- Papatya, G. (2016). *Temel İşletmecilik Bilgisi: Teorik Düzenlemeler. Entelektüel Birikim ve Notlar*, Isparta: Beyazıt Kitap Evi Ya.
- Papatya, N. (2003). *Sürdürülebilir Rekabette Stratejik Yönetim ve Pazarlama Odağı*

- Kaynak Tabanlı Görüşü, *Ankara: Nobel Ya.*
- Papatya, N., Papatya, G. & Hamşioğlu, B. (2005). Gelecek Rekabeti ve Girişimci İşletmecilik Yaklaşımı: Türkiye Üretim İşletmeleri için Bir Modelleme Çalışması ve Yol Haritası Araçlarını Değerlendirme. 3. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi-Türk Dünyasında Sosyal Bilimler: Kuram, Yöntem ve Uygulamalar*, 07-09 Haziran Celal-Abad-Kırgızistan: 823-847.
- Pearce II, J., Robinson Jr. & Richard B. (2015). Stratejik Yönetim (çev. edt. Metmet Barca). *Ankara: Nobel Ya.*, No. 922/12.
- Pfeffer, J. & Salancik, G., R. (1978). The External Control of Organization. *Boston: Pitman Press.*
- Pondy, L., R. (1967). Organizational Conflict: Concepts and Models. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 12, No. 2 (September): 296-320.
- Quinn, J. B., (1978). Strategic Change: Logical Incrementalism. *Sloan Management Review*, Vol. 20, No. 1: 7-21.
- Rajagopalan, N., Rasheed, A., M. & Datta, D. K. (1993). Strategic Decision Processes: Critical Review and Future Directions. *Journal of Management*, Vol. 19, No. 2: 349-384.
- Schwenk, C., R. (1995). Strategic Decision Making. *Journal of Management*. Vol. 21, No. 3, s. 47-493.
- Simmons, J. & Lovegrove, I. (2005). Bridging The Conceptual Divide: Lessons From Stakeholder Analysis. *Journal of Organizational Change Management*, Vol. 18, No. 5: 495-513.
- Tangpong, C., L., Jin, J. & Tony, R. (2010). Stakeholder Prescription and Managerial Decisions: An Investigation of the Universality of Stakeholder Prescription. *Journal of Managerial Issues*, Vol. 22, No. 3: 345-367.
- Thompson, J., D. (1967). Organizations in Action. *New York: McGraw-Hill.*
- Tokat, B. (1999). Örgütlerde Çatışma ve Çatışmanın Yönetimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı. 1: 23-40
- Ülgen, H., Mirze, S. K. (2010). İşletmelerde Stratejik Yönetim. *İstanbul: Beta Ya.*
- Walton, R., E. & Dutton, J., M. (1969). The Management of Interdepartmental Conflict: A Model and Review. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 14, No. 1 (March): 73-84.
- Yarman, S. B. & Ünal, A. N. (2015). Stratejik Karar Verme Boyutunda Bilgi Toplama/İşleme Amaçlı Karar Destek Sistemleri. *Ankara: Nobel Ya*
- Zehir, C., Özşahin, M. (2006). Stratejik Karar Verme Hızını Etkileyen Örgütsel, Çevresel faktörler ve Firma Performansı İlişkisi: İmalat Sektöründe Bir Saha Çalışması. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9 (1): 137-157.